

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Sibenik na godinu donasnjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Sibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobćena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petiti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Prelom s Ugarskom

odavno smo zagovarali kao jedino moguće stanovište hrvatske politike. Dok je bilo mogućnosti, da bi se Hrvatska mogla nagoditi sa Ugarskom na temelju jednakopravnog saveza, bili smo za to. Ali odmah poslije nastupa „velikog ministarstva“ vidilo se, da o takovom savezu nema ni govora, pače to smo naglasili već čim nije došlo do ugovaranja između zastupnika hrvatskih i mađarskih. Što je poslije sledilo, nije nego naravski razvitak težnja mađarskih i podređenosti hrvatske. Radi toga smo zagovarali prelom ili bolje borbu na hrvatskom tlu, jer smo uvjereni, da Hrvati u svojoj kući mogu biti nepredobivi, samo ako to hoće.

Dok smo to naše stanovište zagovarali i svestrano ga obrazlagali, mnogi su nam predbacivali podređene svrhe. Bili su oni zanešeni borbom hrvatskih zastupnika u Pešti, pa nisu pazili na posljedice nejednake borbe.

Te posljedice su sada svakomu očite, te nema skoro stranke koja ne uviđa, da sa Mađarima ne može biti nagodjanja, nego da tu mora odlučiti borba.

Pitanje je sada, gdje se ta borba ima voditi: u Pešti ili Zagrebu?

Ako se na ovo pitanje hoće da odgovori, treba hladno prosuditi prošlost, pa će se lasno doći do zaključka da u Pešti Hrvati ne mogu očekivati nego poraz za porazom. A da je tako, to se vidilo, to su dogodjaji uzaklonili.

Dakle ne stoji nego ili u Pešti voditi uzaludnu borbu i doživiti poraz za porazom ili ograničiti se na svoje zemljište i tu nastojati predočiti neprijatelja.

Politika ima svojih zakona, kojih se treba držati, jer su neumoljivi, nepromjenjivi. Za mađarsku politiku je zakon, da „zakonitim“ putem podjarmi Hrvatsku. Ta želja Mađara je dokazana i nijednim dogovaranjem o sporazumu ne može se ona promieniti. U Pešti, gdje se rješavaju svi „zajednički“ poslovi Hrvatske, ta želja Mađara postaje činom, jer tu njihova volja odlučuje. U tomu ne mogu naši zastupnici ništa promieniti ni milom ni silom. Uzaludna je za to i javna borba i uzaludni su potajni dogovori, pače su oboje štetni u koliko uzaludna borba dokaziva nemoć, a dogovori slabost, strah pred borbom, koja se nesmiljeno i neodoljivo nameće. Tim Mađari postaju zanešeniji i nepopustljiviji. Njihove želje bivaju sve to veće.

Oni dakle, koji su još i danas za dogovaranje ili tu štetu ne vide ili se boje posljedica, koje bi mogle nastati usljed potpunog preloma.

Taj prelom značio bi, da Hrvatska ima voditi borbu na svojem zemljištu i pobediti. Podleći Hrvatska ne bi smjela, jer bi to značilo posvećavanje propast.

Tko je za prelom dakle treba da je i sjeguran pobjede: tko za prelom nije, boji se propasti.

Ovakvo postavljeno ovo pitanje, daje se o njem razpravljati bez osobnosti i bez sumnjčenja, kojih se treba čuvati kad se radi o sudbonosnom koraku hrvatske politike.

Nami je drago, da se ob ovom počelo u našoj javnosti razpravljati, jer smo uvjereni, da će se napokon doći do jedinog mogućeg zaključka, koji ne može biti nego da Hrvati počnu ozbiljnu borbu za nezavisnost od Ugarske.

Ta borba ne može se drugačije ni promisliti, nego da se sve stranke u Banovini odluču za abstinenciju od Pešte i za rad u hrvatskom saboru s hrvatskom narodom.

Kad cijeli narod sve svoje sile u toj borbi ujedinu, posljedica će biti izvan svake dvojbe, da će narod i pobediti.

Hrvatska je po zakonu u svojim nutrnjim poslovima autonomna, ona je ugovorom danas u zajednici sa Ugarskom, ona je, kad se taj ugovor sa strane Ugarske ne drži, u pravu također taj ugovor otkazati.

To je njezino pravo, koje joj sa strane Ugarske ne će biti priznato, nego tek nakon toga, što dokaže, da ima i jakosti to svoje pravo oživotvoriti. A Hrvatska tu jakost teško

da ikada bude lakše dokazati, nego u ovo doba, kad je narod pripravan za borbu za nezavisnost od Ugarske.

Mine li ovo doba, bez da se ta borba privrati, onda je ona pokopana za „veoma dugo vremena.“

Tko se ovoj vrsti borbe opire, neka dobro promisli, da se ne proigra zgodan čas, u kojem se nalazimo.

Odjeci s knijske Rauchijade.

Hrvatski je narod kroz cjelokupno svoje novinstvo odobrio prosvjed knijskih demonstrata protiv nametnutom ne-banu Rauchu i osudio nedostojni postupak predsjednika starinarskog društva Maruna pozivajući ga odlučiti, da odstupa sa mjesta, koje danas obezbeđuje.

Solidarnosti knijskih rodojuba priključila se je i naša narodna vojska, t. j. hrvatski nam Sokolovi, koji sa svečanostima posvete murterskog sokolskog barjaka upraviše na g. Vjekoslava Dračara ovaj patriotski brzojav: „Sokoli, skupljeni na murterskom slavlju, podupnu solidarni podravljaju knijske rodojube, osudjujući ne-digne prgonitelje. Zdravo! Sokoli.“

Dolaze nam vijesti, da su i mnoge čitaonice izrazile svoju solidarnost sa Knijnanima, te odlučno osudile nedostojnika Maruna, a čujemo, da su i obćine u svojim viećima takove zaključku stvorile, pa je u tome bila najprva obćina jeļšanska, a za njom trpanska.

Neka je čast našim obćinama i društvima, koja tako otvoreno izrazuju uarodnu volju, koja se je i putem javne štampe onako odlučno odrazila.

Marun uza sve to tare ruke i uživa videći plod svojeg nedjela, jer dvojica (Gjorgje Jovitić i Pajo Grubar — dva dična Srbina) već danom 6. ov. mj. nastupise svoju kaznu u uzama sibenskih tavnica, dok ostalima još vise neriešeni utoci.

Uživaj, uživaj, Marune, nad žrtvama tvoje i Rauchove narodne profanacije, ali znaj, da je i tebi odzvonilo: „Chi ride ulimo, ride meglio.“

Prilike u Trstu.

Trst, taj najveći grad na Jadranu su 210 hiljada stanovnika, jedina oveća trgovačka austrijska luka, danas je kost, o koju se otmilje latinska, germanska i slavenska rasa. Koja će od njih slaviti pobjedu, to će istom dokazati budućnost.

Niemstvo ulaže sve sile, da udje u krv Trščanima. Prislino njegovo turanje u trgovini i urede, otvaranje novih škola i novčanih zavoda, to je sve po Trst neprimodno, pa se za to Švaba i ne može pohvaliti uspjehom, kako bi imao prama uloženom kapitalu, vladinom aparatu i privolom iste gospode talijanaša.

Današnji je izgled Trsta, treba ipak priznati, talijanski. Talijani su najbrojniji elemenat u gradu, a diele se u „patriotičke“ ili astringence, nacionaliste i socijaliste. Svi ti dišu jednim duhom. Dompieri je talijanac kao i Dr. Venezian, a oba zajedno kao i vodje socijalista. Jer valja znati, trščanske socijaliste ne vodi nikakva ljubav prama toli razvikanom socijalizmu, o kojem niti nemaju pojma. Zadržu njihova pobjeda, to je samo naravni odpor proti aristokraciji. Stanoviti vodje ovu prigodu izrabise u svoje svrhe, a u bećkom su parlamentu trščanski socijaliste isto za to složni sa drugim talijanskim zastupnicima u svim pitanjima jezika. U samom pak socijalističkom uredništvu „Il Lavatore“ ne visi o zidu ni Max ni Ostali socijalistički proroci, kao i Splitu, već Garibaldi sa ostalim junacima u Splitu, već Garibaldi sa ostalim junacima u Splitu, dok na socijalističkim zborovima „fanfara“ veselo svira bršaljersku politiku! Ta i nekadim bijahu osudjeni „i giovani mazziniani“ i drugovi im „socijalisti“ za zajedničke demonstracije 1. svibnja i 12. lipnja ove godine.

A Slovenci? Oni su u Trstu brojni domaći živalj sa jakim zaledjem i mogli bi mnogo više, nego li imaju i nego li dosad izvjestiše. „Hrvatska Kruna“ pravom je prigovorila što i slovenski viećnici Trsta glasovaše Dru. Venezianu po-

časno gradjanstvo. „Eđinost“ se na to ljuti i uvajda, da u svojim radom razvili u Trstu slovensku zastavu, bolje, nego li Hrvati svoju u Zadru. Nu sasvim tim, ipak Slovenci gorinim glasovanjem nisu, mislimo, ništa sebi koristili.

Kolika i dobar dio grada je slavenska, pa upru li življe, mogli bi postati odlučujući faktor u ovome trgovačkom i svjetskom gradu, u čemu će ih, naravno, podupriet i ostali trščanski Slavani.

U Trstu ima i 40.000 talijanaca iz Italije ili kako se oni hoće da zovu „regnicoli“. To su vragovi, koji su svojim razbojništvom pokvarili dobar dio Trsta. Svi zadnji dogodjaji, što se zbili, potekli su dielom od talijanske ruke, a dielom od njihovih učenika Tristina. Tu skoro jedan trščanin bojadaris rano nožem u prsa jednog Splčanina, a malo dana kasnije tri „regnicola“ napali Skradinjanca Duica i ženu mu, ranišvi ga nožem u sred srca, da je na mjestu ostao mrtav. Na sv. Jakova obnoć zaklao neki Födransperg jednu pjevačicu i sa-sjekao ju u sedam komada, bacišvi joj glavu u more, a natrag 3-4 dana okrali su „regnicoli“ dva kraj mora spavajuća Crnogorca i bacili jednog u more. A naš zadarski „Il Dalmata“ diže viku za svaku najmanju naših proti Čozotima, kao da su naši gori od hajduka. „Regnicoli“ su poznati u baratanju nožem, pa ih je zato trščanin odavna zamrzio, ali oti domovine hoće, da tu mržnju prenese na Hrvate iz Dalmacije. I za to su svakog blagdana „feste regnicole“ po trščanskim baščam, dok je na Dalmatince već bačena deviza: „el Dalmata non xe omo!“

Nu ima srećom i naših ljudi, koji se postaraše za naše mornare i radnike, te ustrojise za taj naš jaku amoniji dio naroda društvo „Jadransko“. Svrha je društvu okupljanje naše čeljadi, što se postizava jakom podporom i zabavom. Društvene su prostorije u ulici Sv. Sebastiana br. 6, III. sprat, a ima do 300 članova. Društvo se do sad povalno izkazalo kao n. pr. pri sprovodu ubijenog im člana Skradinjanca Duica.

O Trstu, s kojim nas inače vežu razni interesi i posli, kod nas se vodi vrlo mala briga. Znade se, da je veliki i svietski grad, da je bučan i živ, da je trgovački. Čuje se sad za ovu sad za onu novu „oštariju“, danas za „Živnostensku“, sutra za „Jadransku“ banku, ali pitanje o njegovu životu i kako da bi se predobio za naš narod, nikad kao da se i ne misli. Na „Jadransku“ je, da ovomu bar djelomično doskoči, da provede sveukupnu organizaciju sviju naših ljudi u Trstu bez razlike stališa i „brka“, a ako ima sada u početku što i stogod za prigovorit, nade je, da će žilavost i rodojublje ljudi na njegovoj upravi prebridi svaku poteškoću. Tako uredjeni i složno sa braćom Slovencim mogli bi očuvati ovaj dio naše domovine od bujice latinske i germanske!

Ž. D.

Svećana proslava otisaka prvog broja „Materinske Rieči“.

U Argentini počelo je društvo izseljenih Jugoslavena izdavati tjednik „Materinska Rieč“. Njezini osnivači proslavili su 24. lipnja svećanim načinom otisak prvog broja. Evo, što piše o toj proslavi sama „Materinska Rieč“:

Dne 24. lipnja upisuje „Materinska Rieč“ u svoju zlatnu knjigu, to je dan, kada su njezini osnivači proslavili svećanim načinom otisak njenog prvog broja. Došli su bili iz okolice viđenjor doljubi, svi u svećanom ruhu, svi s nekom otajnom radošću na licima, očito zadovoljni, da napokon iza duge i temeljite pripreme „Materinska Rieč“ izlazi na svjetlo božje. Mnogobrojni brzojavi, koje smo primili od naših ljudi i cieie Argentine, dokazuju bjelodano, da i oni, koji su radom bili zapriećeni prisustvovati svećanosti, s radošću su očekivali „Materinsku Rieč“ kao vjestnika boljih i uglednijih dana našeg naroda u ovoj tuđini.

Upravo na 6 sati poslije podne izašlo je izpod tiska prvi podpunji primjerak „Materinske Rieči“ pozdravljive himnom „Oj Slaveni“ i „Ljepa

naša domovino“, a tada ga je upravitelj tiskare g. Juraj Vuković savio i zgodnim riečima predao prisutnima, a na ruke glavnih njegovih pokretača zasluzne braće Martinolić. Tada se je digao urednik lista gospodin M. Lovrov i prikazao prisutnima znamenitost štampe uobće u modernim odnošajima svieta, a posebice pak blagovorni njezin utjecaj na uzgoj puka, izjavljujući, da je sjeguran, da ni „Materinska Rieč“ ne će promisliti svoj cilj, te da će se u brzo osjetiti i njezin upliv na razvitak našeg naroda na ovom stranama. Gospodin Stjepan Miličić, zemljovlastnik iz bližnje okolice, tada je u ime naroda oduševljeno pozdravio mladu „Materinsku Rieč“, zaželivši joj uspjeh i neka u ovoj tuđini širi ime našeg naroda i neka mu otire suze onda, kada s Preradovićem bude vapio: „Bože mili, kud sam zašo?“

Svećanost je zaključena pjevanjem rodoljubnih pjesama. Nakon toga je sledio razstanak, noseći svak u srcu slatku spomenu hrvatske svećanosti prigodom otiska prvog broja „Materinske Rieči“.

Političke vijesti.

Dalmacija bez sabora. Premda je vlada nakanila do sabora sve sabora za jesen, jedino onaj u Zadru se ne će moći da sastane, jer da su iztekli zastupnički mandati, dočim novi izbori još niteku proglašeni. Poglavitice će se raznih stranaka sastati, da viećaju o načinu, na koji bi valjalo zatražiti vladu, da požuri izbore.

Delegacije će se sastati dne 25. rujna u Budimpešti, budući da su se obostrane vlade sporazumjele glede ovoga roka.

Izbor patriarhe Zmejanovića. Jedna hrvatska politička ličnost doznaje za strane jednog srbskog visokog crkvenog dostojanstvenika, da imade nade, da će na koncu biti Zmejanović ipak potvrđen, jer je navodno Bogdanović odklonio imenovanje. A ministar predsjednik Wekerle ustručava se doći u sukob i do preloma sa radikalima.

Pokret u Sarajevu. Javljaju iz Sarajeva, da se ondje sve više širi pokret, koji ide za tim, da se obnovi banjalučki vellezdajnički proces i da reviziju procesa provede redovni gradjanski sud.

Velikosrbska propaganda. U Budimpešti se pronoši glas, da je dr. Gjorgje Krasojević po držav. odvjetništvu osudjen radi vellezdajca. Ta obutba se dovodi u savez sa srbskom propagandom.

Između Austro-Ugarske i Italije. Tittoni je primio iz Londona brzojav od mirovnog kongresa, u kojem izaslanici javljaju, da su sastavili odbor sa zadacim da preuzme inicijativu za čim usudnije odnošaje između Italije i Austro-Ugarske. Isto je javljeno također Aehrenthalu. Tittoni je odgovorio brzojavom da ga taj čin veseli, tim više, što je potaknut od visokih ličnosti. A ta akcija je i onako u skladu sa mirovnim ciljevima za kojim težu politika Italije.

Ustav u Turskoj i Bosna-Hercegovina.

Uredništvo mostarskog „Musavata“ poslalo je na francuzkom jeziku brzojavnu čestitku Sultanu, u kojoj se kaže: „Neka se u ovom svećanom momentu ne zaboravi i na nas Bosance i Hercegovce najizrazitije i najvjernije podanike svoga uzvišenog Suzverena, jer je povraćen Ustav obuhvatao i Herceg-Bosnu, a danas nemamo ni po Turskoj vladi preko 40 godina uvedeni kotarskih i okružnih međišta ni vilajetske skupštine, na kojima bi narod preko svojih zastupnika mogao izražavati svoje želje i tegobe. Nemamo foruma pred kojim bi rad uprave bio podvrgnut opravdanju kritici najkompetentnijeg narodnog predstavnitva, bez kojeg ni mi bosansko-hercegovački narod ne možemo napredovati, kao što bez njega nisu mogli napredovati ni ostali kulturni narodi u svietu.“

Bosanska deputacija na turski parlament. Muslimanski krugovi u Bosni i Hercegovini spremaju sasvim tuju deputaciju, koja će biti poslata u turski parlament. Ova će deputacija sastojati od Bosanaca te Hrcgovaca nastanjenih u Carigradu.

Ustav u Bosni. „Die Zeit“ prima od zajedničkog ministra financija i ujedno upravitelja

Bosne i Hercegovine bar. Buriana iz Toblacha, gdje se sada isti nalazi, depesu, u kojoj se izražuje o odnosima, koji bi mogli nastati u započetom ministarstvu obziru na zadnje događaje u Turskoj. Min. Burian veli: Dogodjaji u Carigradu i u Turskoj moraju se s najvećim oprezom prosudjivati. To isto vriedi obzirom na eventualno djelovanje na Bosnu i Hercegovinu. Nije potreba da se lčega nbojimo, pošto je naša uprava napredna i sada nastoji da provede program, koji je bio razvijen u delegacijama. Konačni cilj je ovom programu uvođenje pokrajinskog sabora za Bosnu i Hercegovinu. Ovo je pučanstvo poznato i ovo dostaje za njegove potrebe sve, dok nije uredjivno pitanje Bosne i Hercegovine uređeno. Pučanstvo bosansko-hercegovačko ne identifikira svoj položaj sa onim pučanstvom turske carevine. Zato oni i ne žele dičati protiv režima, kao što narodi u Turskoj radiše protiv dosadanjeg režima. To i jest razlog, da za Bosance i Hercegovce ne postoji nikakav podražaj, da budu nestrpljivi u pogledu realiziranja vladinog programa.

Ustav u Turskoj. Enverbeg izjavljuje, da nije istina, da mladoturci kidišu na sultanov život i da ga kane svrgnuti s prestolja. Mladoturci se ne bore protiv osobe već da se odustane od zastarjelih reformnih predloga velevisiti za Mecedoniju. Sada to velevisiti moraju učiniti iz vlastite inicijative. — Svi ministri predali su velikom veziru Jildiru molbu, da budu dignuti sa svojih mjesta. Obćenito se drži, da je sadašnje ministarstvo neodrživo. Pogovara se, da će Fezid paša postati veliki vezir. — Uzrujanost u pučanstvu svedjelij traje. Mase obilaze gradom pjevajući marseljeli i tursku himnu, te akklamiraju sultana. Mladoturci traže odstup velikog vezira, jer je svjetovao sultana da odzime ustav. Pred zgradom gdje stoji veliki vezir došlo je do demonstracija. Veliki vezir pokazao je pučanstvu te izjavio, da ustav ne će biti pod niipošto suspendiran. Tursko novinstvo traži odstup velikog vezira, te istodobno izjavlja, da neće odustati od započete kampanje, dok kabinet ne bude svrgnut.

Dogodjaji u Perziji. U Teherana brzojavljaju, da je šah umolio ruskog konzula Hrtvica, da mu dobavi ruski ustav, jer želi po njemu izraditi ustav za Perziju. Ova viest je pobudila negodovanje kod bivših zastupnika, jer bi po tome parlament bio jednostavno savjetništvo šahu, a niipošto državna kontrola.

Novo predsjedništvo finskih sabora. Finski parlament izabrao je svojim predsjednikom Ben Hilvuda sa 106 glasova, koji je bio predsjednikom i u zadnjem ciklusu parlamenta. Podpredsjednicima izabrana su dva socijalista i 1 starofinac. — Svečano otvorenje parlamenta bilo je jučer.

Povratak Fallieresa. Fallieres je se povratio sa članovima čitavog ministarstva i diplomatskog zbora.

Uvođenje ustava na otoku Haiti. Iz Haitija se javlja: Predsjednik je na pritisk Amerike dignuo sve ratne sudove i odredio, da se ponovno proklamira ustav za Haiti. Podjedno je proglasio obću političku amnestiju.

Razpust kranjskog sabora. Pogovara se, da se kranjski sabor ne će sazvati u rujnu, jer se toga mjeseca imaju provesti izbori četvrte kurije.

Hrvati i Hrvatice!

pozovite žrtve Rauchove tiranije!

Stjepan Zjačić: Garište.

XVII.

Ljeto je.
Dan je topao, tih. Nebo se lašti prozirnim sametom plavog zraka razsajana jarkim plamenom gorećeg istoka. Jutro blišti suncem zažarenim do žege, pod kojim pari se zrak, puca rahla zemlja, požuruje list, dozrijeva klas, soči ljetno voće. . . . Petropolje poraslo šumom gustog klasja, biba se silnim talasom tihog bezšumnog mora, što se na suncu preljeva sto-bojnom šarom sinjeg zlata. Čikola mramori muklim valom.
Doba je zetje.
Na Petropolju se počela žurba, vrva gibanje.
Na njivi žeteoci zamahuju risom, žetelice sabiru snopove, volari toware kola. Svugdje se rastoleže vesela pjesma, clik srpova, škripa taljiga i glasan volarev povik.
Ona krpa Pavlovićeve zemlje još se nije poznjela.
Panta Pavlović javio dolazak.
Danas je Boža izgledala Panta.
U popodne, kad je na oboru prikrepila žega, kad je na plastu začvrčao čvrčak, kad je u zaladenoj travi zrikao šturčić, kad su pčele

Iz hrvatskih zemalja.

Sokolski slet na Sušaku. Zrinjsko-Frankopanska sokolska župa, koja obuhvaća skoro sva primorska sokolska društva, priređuje, kako već javismo, dne 7. i 8. rujna o. g. svoju prvu veliku javnu vježbu na Sušaku. Ovom će zgomom „Hrvatski Sokol“ na Sušaku blagosloviti i razviti svoj barjak. Pošto su se već dosada mnogobrojna sokolska društva prijavila, da će sudjelovati pri ovoj vježbi, to će se bez dvojbe ova župska vježba pretvoriti u pravi hrvatski sokolski slet, tim više, što je „Hrvatski Sokolski Savez“ sporazumno sa starješinstvom župe, pozvao sva bratska društva, da se ovom zgomom sa svojim župskim ili društvenim odjelima natječu na Sušaku. Iza svesokolskog sleta u Zagrebu god. 1906. kod kojeg su sudjelovali i ostali slavenski sokolovi, pruža se tako ove godine hrvatskom sokolstvu ponovno zgod da se na obali hrvatskoga Jadrana nadje na okupu, da na pragu otudjene nam Rieke pokaže kohl Hrvatima, toli i narodnim dušmanima, da je naše sokolstvo muzevno shvatilo svoju uzvišenu narodnu zadaću. Nije svrha ovoga sleta, da se na Rieci ponove kravi dogodjaji iz god. 1906. ili da se hrvatsko sokolstvo bez ikakove svrhe, po riečkim ulicama nateže sa hrpom bezsviestnih ljudi i plaćenih izazivača, van je naša svrha, da pokažemo, da ugrožena Hrvatska ima na predstraži jaku narodnu i organizovanu vojsku, koja će znati u potrebi i krvariti za ostvarenje narodnih ideala, jer njeni vojnici imaju u desnici suagu, u srcu odvažnost, u misli domovinu. Ovaj slet sokolske sviesti i moći, u koga već sada mrkim okom gledaju narodni protivnici, mora da izvodišti sokolstvu novu pobjedu na žalu hrvatskoga mora, za kojim toliko čežnu grabeljivši dušmani. S toga ni jedno hrvatsko sokolsko društvo, pa ma to bilo zabitno i siromašno ne smije uzmanjati na ovoj narodnoj sokolskoj stavi. — Molimo naše rodoljubne občine, zastupstva i imučnike, da što izdašnjim podporom podupru sokolove, da im omoguće sudjelovanje na sletu na Sušaku. Radi se o narodnoj stvari i uzplamćenju narodne organizacije.

Javna zahvala djaka emigranata. Zagrebački djaci emigranti objelodanili su svim českim listovima javnu zahvalu piražanima za podporu i gostoprinstvo. U prvom redu zahvaljuju rektoru česke universe, dekanima fakulteta i predsjedniku izpitnog povjerenstva.

Pomnožanje električne snage iz Plitvičkih jezera. Grad se Zagreb bavši velikom zamisli, da za svu električnu porabu u gradu crpi silu iz tih jezera. Iz samog jezera Kozjak, koje imaju dovoljan pad, bit će crpljeno dovoljno snage. I sama munjara u Zagrebu zahvatiti će iz jezera toliko snage, koliko joj bude od potrebe. Koncesija za taj podvat već je od vlade zatražena.

Natječaji Druže Sv. Ćirila i Metoda. Ravnateljstvo Druže Sv. Ćirila i Metoda za Istru raspisuje natječaj za pet mjesta učitelja, koja se imaju popuniti početkom školske godine 1908-9. Temeljna je plata 1200 K, više stan u naravi, odnosno odšteta za stanarinu. Učitelji, koji se kane natjecati, neka dostave Druženim ravnateljstvu u Opatiji svoje molbe obložene potrebitim izpravama do 20. kolovoza 1908.

Istarsko političko društvo. U nedjelju je odbor „Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri“ držao u Pazinu redovitu sjednicu za kolovoz. Na istoj se je razpravljalo i odlučilo o mnogim važnim pitanjima, saslušalo se je iz-

vještaje iz raznih kotara o pripravama za izbore i stvorilo shodne zaključke. Glede talijanske gimnazije u Puli i trženja pokrajinskog novca u tu svrhu odlučilo se je poduzeti sve moguće korake, a da se ta gimnazija ne otvori. Ovaj zaključak je pravedan i nuždan kad se pomisli, da Hrvati nemaju ni pučkih škola.

Političko društvo za Hrvate i Slovence u Istri. Buduća redovita odborska sjednica biti će prvu nedjelju mjeseca rujna t. j. dne 6. rujna u 2 sata po podne u „Narodnom Domu“ u Pazinu.

Razpust irendentističkog društva. Ovako doslovno glasi dekret, kojim je „La giovine Pola“ razpuštena: „La Giovine Pola“ inscenirala je dne 28. lipnja t. g. prigodom tečajnog izleta u Veneciju, kohl kod polazka, toli tečajem boravka u onome gradu, gdje su članovi spomenutog društva bili okičeni zeleno-bijelocrvenim kokardama i zastavama, — bučne protaustrijske demonstracije. — Nadalje su oni onamo svirali Garibaldijevu himnu i druge razne glazbene komade političke tendencije. Time su oni izrazili svoje anti-austrijske osjećaje. „Dne 6. lipnja t. g. sudjelovalo je društvo „Giovine Pola“ službeno i na demonstrativni način sprovodu bivšeg garibaldinca Gjure Sechinoli. U demonstracijama proti društvu austrijskih veterana u Puli, dne 7. lipnja t. g. proti skupštini društva sv. Ćirila i Metoda, koja se je obdržavala u Puli, sudioničtvovali su najvećim dielom članovi društva „Giovine Pola“, čega se radi opravdano zaključuje, da je glavni kamen ove smutnje i smetanja javnog mira bilo baš ovo društvo i da se ono imade smatrati pravim ognjištem prevratnih i po državu neprijateljskih tendencija.“

Savez hrvatskih obrtnika. Konstituirajuća skupština Saveza hrv. obrtnika držati će se u Zagrebu dne 15. t. mj. u 10 sati prije podne u gradskoj streljani sa sljedećim dnevnim redom: 1. izvještaj privremenog odbora. 2. Izbor cijelog središnjeg upravnog odbora. 3. Rasprava o budućem radu Saveza. 4. Eventualija. Posebni pozivi za skupštinu ne će se ovog puta radi starih materijalnih sredstava razasijlati. — U Savez se je do sada začlanilo nekoliko stotina obrtnika iz ciele Hrvatske i Slavonije, a pošto će na skupštini moći učestvovati samo članovi, umoljavaju se obrtnici, da se najkasnije do 12. ovog mjeseca upišu kao članovi Saveza. Upisnina iznosi 1 K, a članarina 50 filira mjesečno. Prijave prima privremeni tajnik Gijuro Matić, krojački obrtnik, Zagreb, Mesnička ulica 3.

Novi parobrodi. U brodogradilištu Marka U. Martinolića u Lošinjmu malom dogradjuiti se za Ugarsko-hrvatsko parobrodarsko društvo novi jedan parobrod, koji će ploviti iz Rieke za Dalmaciju. Parobrodu će nadjenuti ime „Vertes“. — Sa istog je brodogradilišta porinut parobrod „Frankopan“, koji će ploviti iz Rieke na razne gradove otoke Krka.

Novo bolnice na Rieci. Na Rieci će se graditi nova velika bolnica. Imati će 600 postelja, stoja ti će 3 milijuna kruna, te omanja bolnica za kužne bolesti, koja će stoja ti 200 tisuća kruna.

Sudar „Bosne“ i „Vile“.

U zadnjem smu broju javili sraz „Bosne“ i „Vile“ kod Pule. Danas nam pak javlja potanje prijatelj, koji se vozio na „Bosni“.

Bilo je oko jedne ure poslije ponoći dana 4. ov. mj., kad je „Bosna“ išla iz Pule u Dalmaciju. Uprav kod otoka Fizele dolazila „Vila“ iz Dalmacije. Kapetan „Vile“ veli, da nije vido

posteljini, na škrinjini, na Pantinu hangaku, na kojem se laštio sivi ubojiti ocijel, pa se onda sustavljaio na Božinu bljedu, oplasnutu lišču, izlizanom potmulom bolju.

Panta predje u kuću, razgleda sobu, pa istraživo pogleda u Božu, kao da zamišljajuć se u poredbu prvašnjeg i današnjeg ženinog obličja.

— Vidiš, Boža, izobličila si se!
— Zašto to govoriš?
— Eto, propala si.
— E, je, bilo me Panta.
— Ma, vidim ja da si prožuljila.
— Zazbilj?
— 'Esi, valaj.

U vani je uporno pilio čvrčak, kô razdražen ljetnom ripekom. U kući je rasla zažara. Božu je podudarao znoj, što se na čelu lijeskucalo mrtvom vodom u žutilu Božina lišća, Panta ušutio i u velikom čudu zurio u Božu, pa u njeno bljedo obličje i u tamne podočnjake poiskakale nad upalim očima. U sobi je nalljerala omara, neka teška sumorica, pa neka mukla zloslutna naoblaka, što je priiskakala riječ u griu i međusobni muk zaražavala tjeskobnom zamišljenosću, radi toga što Boža obolila.

Panta se dosadno okrene po kući i izidje na obor.

„Bosnu“, jer da mu je acetilensko svjetlo jedne ribarske ladje zablilšilo oči. Ugledao je on „Bosnu“, al u zadnji čas, pa da ne razbije jedan „kutter“ udario provom u lievi bok krme „Bosne“. Oni, koji nisu spavali na „Bosni“, vidili su kako se „Vila“ približila i nastao odmah jauk, a poslije jakog udara stresao se jedan i drugi parobrod. Nastala strava i zapomaganje, te u očajnosti neko svlačenje, neko zgrabio pojase, a jedni opet dočepali se vesala, bačava i drugih drvenih predmeta. Nego na svu sreću, rupa na „Bosni“ nije pod vodom, već jedino nad morem. Visoka je 3 m., široka 2 m., a šuplja i i pol m. Kapetani umirili putnike, izpuštio „Bosna“ paru iz kotla, dozvao zviždanjem pomoć, na što došla dva „tendera“ i množitvo čamacata ratne mornarice, te nešto njihovom pomoći a nešto i svojim strojem stigao „Bosna“ do obale puljske. I „Vila“ je oštećen sprieda na provi, ali je ona ipak nastavila put do Trsta, dok je „Bosna“ bio uz obalu puljsku dva dana, da prekrcna na „Isen“ kiriju. Putnici prosliedše sutradan „Dubrovnikom“ putovanje.

Kapetani „Bosne“ opravdavaju se, da su upravljali brodom po svim pomorskim propisima, što je inače i posve tvrdoglav, jer su oni ipak mogli izbjegnuti zlu, da budu baren zviždanjem upozorili kapetana „Vile“. Inače moglo je biti i gorih posljedica, da bude udario u sred boka do kotla. Razbivena je „Bosni“ soba su 2 krevetata, zahod i jedan dio salona. Šteta se računa do 40.000 K.

Putnika je bilo na „Vili“ i na „Bosni“ po 40, pa je upravo zahvaliti samomu Bogu, da nije bilo ljudskih žrtava.

U ostalom na „Vili“ htjedose spuštiti dva čamca, ali oba rasuša — ne vriede, a tako isto nije bilo ni spasavajućih pojasa.

Sramota, da kod većine naših parobroda nije predviđeno za ovakove slučaje.

Upravitelji gg. Arnerić i Katić doletiše do Pule, da razvide i iztraže uzroke ovome srazu.

Pokrajinske viesti.

Pohodi gosp. Marunu. Piše nam 3. o. mj. iz Zadra gosp. Modrić i moli nas, da izpravimo viest našeg lista u broju 260. odnosno njegovog boravka u Kninu. On da nije baš bio gostom gosp. L. Maruna, već svog rođjaka trgovca Alfreda Nikolića, i da nije Marunu pomogao izkopati se iz jame, u koju je zapao, već da je bio u Kninu da se dogovori sa članovima neke rudarske zaduge, kojoj pripada i gosp. Marun, odnosno prodaje silnog ležaja baunita na Kolunu kod Drniša, za račun tvrdke braća Giulini u Manheimu.

Ovakog gosp. Modrić, što mi nadopunjavamo, da je po svoj prilici u istom poslu bio u Kninu i gosp. Dr. Tresić, pa i gosp. Dr. V. Mihaljević.

Kako se vidi, gosp. Marun je postao rudarski poduzetnik, što je u našim člancima bilo iztknutno. Pitanje je samo, je li on to na račun hrvatskog starinarskog društva ili svoj. . .

Službeni doplatk državnih činovnika. Službeni „Wiener Zeitung“ donosi naredbu ukupnog ministarstva, po kojoj se Zadar uvrtuje u drugi razred službovnog doplatka državnih činovnika, a Arbanasi, Gruž i Dubrovnik u treći.

Otvor občinske štedionice u Biogradu. Na 3. t. mj. bi otvorena u Biogradu občinska štedionica. Ova ustanova pružiti će svakomu prigodu da uložu na kamatu, bez poteškoća i dangube, svoje prištednje, a kamatnim zajmovima na realnu veresiju ili uz zalog, eskompiranjem

Vani odisala zaparina zemlje provijana zalicom lišća.

Panta uljeze u torič, pa se povrti van i popodje u dnu oborišta. Pogleda. Paščad raskapala plast.

— Čiššš . . . čiššš . . . — ozlojedeno tjerao pseta.

Panta pokorači i pridigne raštrkanu slamu. No u tili čas se lecne.

Iz raskopane zemlje virio kravč zamotuljak, što udarao rastvorenim grnjeljev. Panta se stresu u strašljivoj slutnji zatajana zla. Stane, sječuiri se, zakopa užasnut pogled u krvežljivu zemlju i drktavom rukom podigne krpu. Ali tu se omami. Zamotuljak zaudarao mrtvačinom. Panta se trgne, naježenom rukom pograbi zavezanu krpu i poleti u kuću.

— Boža!
— A?
— Šta 'e ovo, bogorodice ti?

Boža probljedi, nabre obrve, hladno pogleda izpred sebe i odlučnim mirom javi:

— Eto, šta . . . 'e moj grijeh. . .

— Tvoj?? . . . Panta širio upitljiv i uprepaščen pogled na ženu.

— 'Este . . . moj . . . iznese Boža tvrdro za se.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijedne. Devize se preuzimaju najkulatnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavica K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbujuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razterećnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod zdrbebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupova bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulatnije uvjete.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkaso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrednotama. Inkasi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Ceraonovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Wandsdorf, Bačko-Nowo-mjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje *Kreditne listove* na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se *kupnjom uz tovarne dokumente* u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje *predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente* uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje *jamčevinu za carine* skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

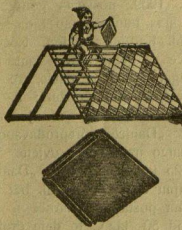
Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeļji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeĝuraje vrijednote proti gubitim zdrbebanja

Banca Commerciale Triestina.

VJEČNI KROV „DINARKA“

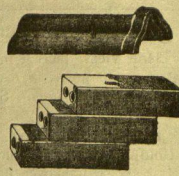

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA

DALMATINSKA TVORNICA

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VINOGRADJE, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihii sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cijene.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di Risparmio, Br. 5.
..... Vlastita zgrada. ....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjume na vrijednostne papire, kao i na robu ležecu u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdribebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdoje doznake na sva glavija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajestnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Vinko Majdič

valjni mlin u KRANJU

proizvada najbolje vrsti pšenice i brašna i brašna za krmad uz najniže cijene.

Najveća produktivnost - - - - -
- - - - - Brza poslužba.

Izravni zastupatelj za Dalmaciju i Bosnu-Hercegovinu, izmrev Sarajevo i Boku Kotorsku: Babić & Klein Zadar.

Zastupatelj za Boku Kotorsku: Radoslav G. Žutić, Kotor.

Zastupatelj za okružje Polj: Lako Kriz, Pulj.

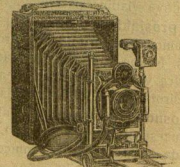
Zastupatelj za okružje Trst: Aleks. Rupnich i dr., Trst, via quovra novo broj li. 52-8

KNJIŽARA I PAPIRNICIA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preduzimlje naručbe svakova vrstnih pečata od kautsukov i kovine.

Skladište fotografskih aparata i svih nazgrednih potrebitina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALIJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUZKIH KNJIGA, romana, slovnica, riećnika, onda pisacih sprava, trgovacih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

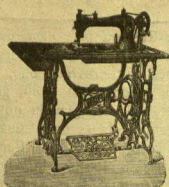
Hrvatske i strane časopise

uz originalnu cijenu sa taćnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalihia svakovrstnih

toplomjera, zwieker-naočala od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

VANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najsvistnijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistema.

Oglašujte u „Hrv. Rieči“!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMEĶJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sliedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećničke pregledbe.

3. Pućka osiguranja na male glavnice bez liećničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).

3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploća protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: . . . . . K 1,410.816.28
Od toga jamćevne zaklade: . . . . . K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: . . . . . K 820.000.00
Izplaćene odštete: . . . . . K 2,619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obaviesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356. - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.